

LA CRISI I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES. L'ESTOCADA FINAL AL SOMNI IMPOSSIBLE DE L'ESTAT DEL BENESTAR

Josep Manel Busqueta,
Seminari d'Economia Crítica Taifa

Des de l'agost de 2007, moment en què esclatà el que s'ha conegut com la "crisi", estem vivint una ofensiva brutal sobre les condicions de vida i els drets de la majoria de la població. Ja sigui pels efectes directes de la crisi sobre l'economia productiva o a través de les mesures que, tant a l'àmbit nacional com a l'internacional, s'han concretat per fer-li front, la nostra societat ha empitjorat en l'àmbit social i en el laboral. Si abans que esclatés la crisi, les condicions de precarietat laboral arribaven a nivells molt elevats i el nivell de desenvolupament de l'estat del benestar era molt precari, en relació a la resta de països europeus, encara podia existir l'esperança que resultava possible avançar envers un horitzó d'una major igualtat i justícia social. Avui això sembla impossible.

En aquest article repassaré els principals impactes que la crisi i les mesures preses, suposadament per fer-li front, estan tenint sobre l'economia i la societat de l'Estat espanyol.

S'ha ensorrat el model productiu basat en l'especulació i la corrupció

La construcció a crèdit, pedra angular del model productiu espanyol s'ha ensorrat. Avui, a l'Estat espanyol existeixen al voltant d'un milió d'habitatges

buits sense vendre. La disminució de l'activitat en el sector ha afectat sobretot petites i mitjanes empreses, que o bé han desaparegut o han estat absorbides per les més grans. Més de 9.000 empreses sense assalariats i més de 24.000 amb un o dos treballadors han desaparegut. Al contrari, les sis empreses més grans del sector (Acciona, ACS, FCC, Ferrovial, OHL, Sacyr Vallehermoso), gràcies als contractes d'infraestructures, tant

La destrucció de llocs de treball generada per l'ensorrament del sector està essent dramàtica. Només durant els dos primers anys de la crisi es destruïren 743.000 llocs de treball i l'atur, en aquest sector, podria situar-se aquest any 2011 per sobre del milió de persones.

El sector financer, l'element central que permetia el funcionament del model, a dia d'avui es troba absolutament col·lapsat,

nacionals com internacionals, i gràcies a les mesures del govern que els ha permès socialitzar les seves pèrdues, avui presenten importants beneficis.

només ha pogut sobreviure al naufragi gràcies als recursos públics. Aproximadament el 53% del total acumulat en hipoteques és considerat de dubtós

“...en el conjunt de l'Estat espanyol es tancaran al voltant de 5.000 oficines i es destruiran entre 30.000 i 35.000 llocs de treball.”

cobrament i el Banc d'Espanya ja ha estimat que la banca podria assumir unes pèrdues de 130.000 milions en els seus crèdits als promotors. Probablement, com ja ens té acostumats, haurà de ser l'Estat qui esdevingui la garantia del capital privat, per això, haurà de ser el conjunt de la ciutadania qui haurà de pagar part de la factura d'un sector financer que ha escanyat les famílies amb les seves hipoteques abusives.

Les caixes d'estalvi mereixen una menció especial. A causa de la seva estreta relació amb constructors i immobiliàries, tot el sistema de caixes està experimentant seriosos problemes de liquidesa i necessita el suport públic. El conjunt de caixes de l'Estat espanyol ha de retornar uns 120.000 milions d'euros de deute fins al 2012. Aquesta situació s'està intentant afrontar a partir del procés, primer de fusions i ara de bancarització. Ens trobem davant d'una enorme operació de concentració del sector que comportarà el tancament de moltes oficines i l'acomiadament de treballadors. S'estima que en el conjunt de l'Estat espanyol es tancaran al voltant de 5.000 oficines i es destruiran entre 30.000 i 35.000 llocs de treball.

La resta del sector productiu s'ha vist arrossegat per la caiguda de la construcció i les finances. Per una banda, la congelació del crèdit i per l'altra, la caiguda de la demanda estan liquidant el ja de per si feble teixit productiu,

compost en bona mesura per petites i mitjanes empreses. Durant el 2008, a l'Estat espanyol tancaren 242.000 empreses, 200.000, durant el 2009 i 141.000, el 2010. Aquest darrer any una mitjana de 264 empreses tancades per dia

Les conseqüències de la crisi: atur, precarietat, retallades de drets socials. Ens espera un futur pitjor

A dia d'avui el debat se centra en la recerca d'un nou model productiu. Ara bé, per més que el discurs mediàtic ho negui, resulta evident que no hi ha, ni hi haurà a mig termini, cap sector capaç d'absorbir els més de 2 milions d'aturats que ha generat l'esfondrament del

model productiu actual i que situa el nivell d'atur en 4.696.600 persones, l'atur més elevat de la història. Per edats, l'atur esdevé esfereïdor entre els joves situant-se la taxa d'atur per sobre del 40%.

Els nivells d'incertesa i angoixa que l'atur provoca en la població que el pateix es veuen agreujats per la impossibilitat de trobar feina (pràcticament la meitat dels aturats són de llarga durada) i per la migradesa de les prestacions que reben les persones que es troben en aquesta situació. A dia d'avui, un milió i mig d'aturats no rep cap prestació d'atur, en un context on 300.000 famílies no disposen de cap font d'ingressos, ni salari ni prestacions, un 44% més que el 2007.

“...les empreses de l'IBEX reparteixin entre els seus accionistes fins a 18.000 milions de beneficis.”

Un dels sectors que més i amb més intensitat està patint els efectes de la crisi és la població immigrant, afectada per un nivell d'atur un 10% superior al de la població autòctona. La manca de treball assalariat esdevé crucial per a una població que sense feina perd la seva condició de "legal". Aquest fet està ocasionant que la població immigrant en situació irregular s'estigui incrementant de manera notable. L'immigrant que cau en situació irregular es troba irrevocablement condemnat als circuits de l'economia submergida, sense drets i a mercè de l'explotació més crua. Cal assenyalar que la població immigrant no disposa de vincles familiars a l'Estat espanyol, cosa que fa que no pugui acudir al coixí que suposa la família per alleugerir la cruïlla de la seva situació social.

Resulta exemplificador de la diferència d'impacte de la crisi el fet

que mentre es destrueix ocupació a mansalva, les empreses de l'IBEX reparteixen entre els seus accionistes fins a 18.000 milions de beneficis. Cal tenir present que l'atur, a més de suposar una reducció de costos per a les empreses, els suposa substancials beneficis fiscals, des d'octubre de 2008 fins a setembre de 2009, les empreses s'havien estalviat fins a 400 milions d'euros en les subvencions de les cotitzacions socials pel manteniment dels llocs de treball dels treballadors afectat per ERO.

Les mesures contra la crisi afavoreixen els poderosos mentre les classes populars en paguem la factura

Lluny de fer-se càrrec del drama social que per a milions de persones està suposant l'actual situació, la crisi es visualitza com una gran oportunitat per a la classe capitalista. Amb el suport del Govern i el consens mediàtic i acadèmic, els objectius dels sectors poderosos de la societat se centren a alterar els elements essencials de les relacions laborals (reforma laboral): contractes d'ocupació, remuneracions salarials, acomiadament lliure i gratuït, jornades i horaris laborals (flexibilitat i mobilitat total), contribucions socials (disminució de quotes de la Seguretat Social i subsidis d'atur), eliminació de la negociació col·lectiva, eliminació de les restriccions ecològiques, reassignació de la despesa social cap a subvencions al capital privat, reforma de les

pensions, reforma fiscal de caràcter regressiu, etc.

Totes aquestes mesures impacten en una societat absolutament desigual on el 20% de la població més rica concentra 5,4 vegades la riquesa del 20% més pobre, xifra que supera de molt la mitjana europea situada en 4,8. Una societat on gairebé 11 milions d'assalariats, sis de cada deu, són mileuristes. On la pensió mitjana se situa en 750 euros i la de les viudes en 421, per sota del salari mínim situat en 623 euros al mes. El 33% dels pensionistes viuen per sota del llindar de la pobresa. És en aquest context en què s'aprova la congelació de les pensions i la seva reforma!

La retallada pressupostària, així com la manca de recursos públics als que haurà de fer front la societat en el futur immediat, recauen sobre una estructura molt feble d'estat del benestar. L'Estat espanyol té un sistema de protecció social per sota de la mitjana europea. Ja el 2005, durant els anys daurats del capitalisme especulador, l'Estat espanyol dedicava a prestacions socials sis punts menys del PIB que la mitjana europea. Cal tenir en compte que les ajudes socials esdevenen fonamentals per a molta població. A l'Estat espanyol la població que es pot considerar pobre oscil·la entre el 18 i el 20% de la població total. Amb la crisi, aquest percentatge està augmentant. Això suposa que una de cada cinc persones a l'Estat Espanyol és pobre. D'aquestes, aproximadament la meitat pateix

pobresa severa, es a dir de condicions molt precàries d'existència i en la majoria dels casos, absolutament dependents dels ajuts públics i de la caritat.

molt més precària, desigual, amb uns dret socials molt debilitats. En definitiva, una societat amb menys perspectives de vida digna per a la majoria de la població.

col·lectiva. Ens cal entendre que el que està en joc és el futur d'una societat, la nostra, on encara existeixen alguns mecanismes d'equilibri i justícia social que cal defensar i potenciar. Només la potència col·lectiva pot conduir-nos a plantejar i guanyar una societat millor.

“...la nova proposta de societat que ens prepara el poder ens aboca a una societat molt més precària, desigual, amb uns dret socials molt debilitats.”

Què fer: actuar, mobilitzar-nos, construir un moviment ciutadà decidit en la defensa dels drets de tots i de totes

De tot l'anterior es desprèn com a conclusió que en una societat ferida de mort, la crisi i les mesures del govern per solucionar-la poden esdevenir l'estocada final. La recerca del nou model productiu, que ens ha de permetre enfilar el camí virtuós de la competitivitat internacional, sembla una quimera tenint en compte les mesures de restricció pressupostària que s'estan aplicant.

En l'àmbit popular la sortida de la crisi no representa cap notícia esperançadora. Tal i com s'està plantejant (ajust pressupostari, reforma fiscal, reforma laboral, reforma de les pensions, reforma del subsidi d'atur, reforma sanitària, etc.) la nova proposta de societat que ens prepara el poder ens aboca a una societat

Per tal de canviar aquesta situació no existeixen viaranyis ni solucions màgiques. Tampoc no podem esperar que ningú, ni el Govern ni els organismes internacionals pensin a millorar les condicions del conjunt de la ciutadania. Més enllà de la retòrica, ja ha quedat clar que els poders públics, siguin d'on siguin, lluny de respondre als interessos de la majoria, són fidels defensors dels interessos dels diferents grups de poder econòmic i financer.

Per tal de canviar el rumb d'aquesta situació només ens queda l'organització social i la solidaritat

Més enllà de les nostres ideologies concretes i dels interessos particulars com a assalariats, pagesos, autònoms, estudiants, funcionaris, pensionistes, immigrants etc., hem d'entendre que tenim un nexa comú: sabem que volem una model de societat sense desigualtats socials, ni explotació de cap tipus, on la justícia social esdevingui fets no només paraules i on, per tant, existeixen uns drets universals: educació, sanitat, pensions, etc. públics i de qualitat. En definitiva entendre que una societat millor per a tothom és una societat millor per a cadascun de nosaltres. □

